

Az életben is kiitták a méregpoharat

Sztacho Lajos és Tóth Kata a Hamletben. FOTÓ: ARCHÍV

SZEGED. A Szegedi Egyetemi Ifjúság Színházi Társaság 1941. április 1-jén mutatta be a Hamletet. Országos lapokban is dicsérték a színdarabot. A siker egy tehetséges rendezőnek, Horváth Istvánnak volt

köszönhető, aki elsőéves hallgatóként állította színpadra a Shakespeare-darabot. Gertrúd szerepét Tóth Kata játszotta, akivel az életben egy párt alkotak. Esküvőt terveztek, **9. »** de a politika közbeszólt.

A SZERELMI TRAGÉDIÁRÓL KÖNYV, FILM ÉS SZÍNDARAB IS KÉSZÜLT

A szegedi Hamlet hősei az életben is kiitták a méregpoharat

Hatalmas siker volt a szegedi egyetemi színjátszók 1941-es Hamlet előadása, egy személyes tragédia miatt azonban különös helyet vívott ki magának a történelemben is. Gertrúd királyné nem csak a színpadon itta ki a méregpoharat: a szerepet játszó színész a rendezővel együtt ugyanígy lett öngyilkos, mert a politika nem engedte, hogy összeházasodjanak.

SZEGED
TIMÁR KRISZTA

A budapesti Carlton Szállóban 1941. október 18-án holtan találtak két fiatal. A 19 éves Horváth István és a 21 éves Tóth Kata az ágyban feküdtek, az éjleliszekrényen álló pohár alján pedig cianid tartalmú maradvékát találtak. Búcsúlevelükben azt írták: azért követtek el öngyilkosságot, mert nem lehettek egymásé. A tragédia két halottja, melyről a Pesti Hírlap is beszámolt, a Szegedi Egyetemi Ifjúság Színjátszó Társaságának alapító rendezője és színésznője volt. Személyes drámájukról készült már könyv, színdarab, 2011-ben pedig a szegedi televíziós producer, Bubyák István jóvoltából film is. Történetük nemcsak azért megrázó, mert az akkori politika áldozatai lettek, hanem azért is, mert Shakespeare drámája saját életük tragédiája is lett.

A BÖLCSESZ ÉS A VEGYÉZ

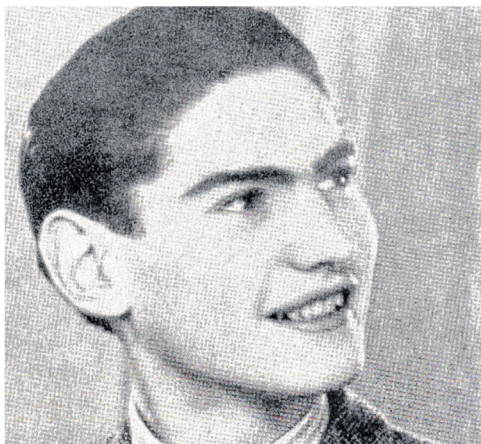
A fővárosi születésű Horváth István Budapesten járt elemi iskolába, majd Sárospatakon volt gimnazista. Ott szerette meg a színjátszást, 17 évesen már megrendezte Az ember tragédiáját, és neki köszönhetően mutatták be hazánkban először angol nyelven a Macbeth-et. Németül, angolul és franciául is beszélt, széles látókörű fiatalember hírében állt. A szegedi egyetemre 1940-ben vették fel, a Szent-Györgyi Albert rektor által alapított egyetemi színjátszó társaságnak is kezdetektől tagja volt. A vegyészhallgató Tóth Kata színésznőként vett részt a színjátszók munkájában, a Hamlet című darabban, melyet Horváth rendezett, ő kapta Gertrúd szerepét.

LAUNK IS ÍRT RÓLUK

Az egyetemi színházak abban a korban hasonlóan ismertek és népszerűek voltak, mint a profi társulatok. A Hamlet 1941. április 1-i bemutatóján ott volt Szeged polgármestere, az egyetem professzorai és a hadtestparancsnok is. Országos lapokban is dicsérték a színdarabot, a Délmagyarországi pedig azt írta: „messze meghaladja a műkedvelő színjátszástól elvárt színvonalat”. Akkor siker lett, hogy még a Kolozsvári Nemzeti Színház is meghívta a társulatot, ahol 3 előadást is játszhattak.

Hamlet-bemutató, tapsrend: középen balról jobbra: Szász Károly (Hamlet), Horváth István rendező, Sik Sándor professzor, Szent-Györgyi Albert rektor, Paku Imre titkár, Horváth fejénél fönt középen Tóth Kata. FOTÓK:ARCHÍV

Horváth István rendező.

SZÁMÍT A SZÁRMAZÁS

István és Kata tehát a színjátszásban sikeresek voltak, a magánéletben pedig egy párt alkottak, házasságot terveztek. Csakhogy István – bár református vallású volt – anyai ágon zsidó felmenőkkel rendelkezett, így „származása nem állta ki a követelmények próbáját”. A harmadik zsidó törvényt éppen ebben az időben hozták, az pedig kimondta, tilos a házasság zsidó és nem zsidó között, sőt keresztény lánnyal szexuális kapcsolatot

sem volt kifogása István ellen, csupán a politikai megítélés miatt aggódtak. – Édesapám találkozott is Pista apjával, akit rendes, szimpatikus úriemberként írt le. Ők ketten akkor abban állapodtak meg, hogy arra kéri a fiatalokat, előbb fejezzék be tanulmányaikat, csak utána házasodjanak össze – mesélte Horváth Antalné.

ELTÉRŐ RENDEZŐI PÉDÁNY

Nyáron hatalmas politikai változások jöttek: Németország megtámadta Oroszországot, majd Magyarországon is hadállapot lépett életbe. A zsidó származású Horváth István sem lehetett már rendes tagja az egyébként annak idején Szent-Györgyi azzal a céllal alapított meg, hogy egyetemén a fiatalok az irodalmat és a művészetet ne csak tanulják, hanem meg is éljék, az őt követő rektor 1941 októberében megszűntette. A hónap közepén megjelent Szegeden a harmadik zsidó törvény végrehajtási rendeletéről szóló hirdetés is – aznap lett öngyilkos Horváth István és Tóth Kata. Haláluk nemcsak azért köztudott kísérletesen közös darabjukhoz, a Hamlethez, mert

Kata Gertrúdként a színpadon szintén méregpohárral végzett magával, hanem azért is, mert a fennmaradt rendezői példányból kiderül: István a darabról kihagyott mindent, ami a főhős sorsát nem vitte előre, csak Hamlet tragédiáját tartotta fontosnak. Azt a tragédiát, amiben nem nehéz párhuzamot találni saját, egyéni sorsával.

ÚJRA EGYMÁSRA TALÁLTAK

Mivel koruk ismert fiataljai voltak, Kata családja nem akarta a lány halálát követő kíváncsi tolokodást, így őt a szülők a fővárosban temették el. Horváth István testét Szegedre szállították, a református temetőben helyezték végső nyugalomra. Búcsúztatóján ott volt Szent-Györgyi és a teljes színjátszó társulat – Kata kivételével. A szerelmesek azonban egy ideje mégis egy városban nyugodhatnak, a lány hűga ugyanis amikor lejárt a sírbérlet, testvére földi maradványait Szegedre hozta és újratemetette. Édesanyja és édesapja ezt sosem tudta meg, haláluk előtt sem árulta el nekik. Így azonban a szegedi Hamlet tragikus sorsú szerelmesei, ha nem is egy temetőben, de egykori sikereik és boldogságuk helyszínén örökké együtt lehetnek.

Cikkünk Bubyák István: A legenda című filmje alapján íródott.

Beszédes
múlt

További izgalmas hírekért
látogasson el ide:

delmagyar.hu